

ROMÂNIA NOUĂ

Abonamente: 1 Lună Lei 8, 6 Luni 45, 1 An 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Plata anunțurilor după învoială - Redacția și Administrația - Strada Gogol No. 39 - Chișinău

Director: Dr. ONISIFOR Ghibu

Iese în fiecare zi de lucru Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Semănători de ură

Noi românii basarabeni, cari suntem deprinși cu o presă bogată și serioasă, după ce citim vre-o gazetă de peste Prut și mai cu seamă apărută în anul acesta, stăm și ne gândim cu o mare părere de rău la neamul nostru atât de nenorocit, care nu e vrednic să aibă măcar o presă sănătoasă și cinstită...

Ce educație pentru tineretul basarabean poate să fie de exemplu gazeta „Iazul”, care nu e altceva decât numai un organ sămănător de ură...

Imi pare rău că în fruntea acestui organ stă un profesor universitar, care permite să se publice în gazetă un articol ca „Dezleptarea Basarabiei” de la 15 Iulie, în care dela început și până la sfârșit sunt numai neadevăruri.

Țin să spun dela început că nu doresc să fac polemică, dar adevărul mă îndatorește pe mine, ca pe un basarabean, să arăt cu ce glod și cu ce mare nedreptate a runcă domnul dela gazeta „Iazul” în frații Ardeleni și Basarabeni (noi, basarabeni scriem cuvântul frații fără ghilemele, căci ei pentru noi e sfânt...) Mai întâiu, d-l dela „Iazul” care n'are bărbăția să iscălească, n'are dreptate când spune că: „actele patriotice săvârșite de Basarabeni dela izbucnirea revoluției rusești și până astăzi, dovedesc până la evidență că în Basarabia era conștiința națională mult mai trează decât chiar în sufletul d-lui Argentoianu. Nu știu dacă e așa, dar dacă ar fi chiar așa, apoi aceasta se datorește în mare parte Ardelenilor și Bucovinenilor. Chiar ciobanii ardeleni au lucrat pe terenu național, poate inconștient, dar mai mult de cât mulți jurnaliști și colaboratori din țară...

Dar ce e mai important și ce trebuie recunoscut e că tineretul basarabean (studentii, ofițerii și o parte de învățători) care a luat o mare parte la actul unirii Basarabiei, a fost însuflețit și încurajat de Ardeleni și Bucovineni. Cu ofițerii ardeleni și bucovineni tineretul nostru se întâlnea încă în anul 1914 și, atunci se vorbea despre „România Mare”.

Pentru noi, basarabeni, n'a fost mai frumos și mai nobil exemplu decât „mille de ardeleni și bucovineni” care se duceau să-și puie viața, nu pentru că erau „abiați cu Rusia”, dar pentru „Idealul sfânt” pe care ei cu toții îl împărtășeau dela simplu soldat până la colonel. Nu știu pe ce date se ba-

zează d-l dela „Iazul” când scrie: „D-sa vrea să deștepte pe cei care nu dorm, cu ajutorul acelora care au făcut totul spre a-i adormi pe veci”. Ce anume concepție curioasă, d-le necunoscut. Dar mă gândesc că dacă măcar vre-o dată ai fost la Chies, în universitate sau pe Jitomirscain, unde studenții basarabeni făceau admări, atunci ți-ar fi rușine de rându-teacean foarte vesel timpul, dar de admăriile basarabenilor nici capul nu-i durea, pe când ofițerii Ardeleni și Bucovineni, veneau cu zecile și ce însuflețire morală aduceau ei în mijlocul Basarabenilor!

Cine oare a plecat la Odesa ca să citească studenților basarabeni istoria neamului nostru, dacă nu un bucovinean? Și s'a arătat măcar vre-un individ în comitetul oștesc sub președinția actualului director de agricultură, din acea mulțime de români din țară, care era la Odesa?

Cine a venit și umbilat de dimineața până seara la diferite congrese și adunări, deci un profesor ardeleni și bucovinean și numai la un congres al învățătorilor am văzut pe un singur profesor din țară.

Imi aduc aminte cum m'au întâlnit profesorii și învățătorii bucovineni la Suceava, unde eu plecasem ca să cumpăr cărți și cum ei ne-au dat tot concursul lor. Eu totodată nu pot uita și pe acei vreo câțiva profesori din țară, pe care astăzi la fel îi insultă și mai cu seamă pe un învățat nriș - numele căruia nu voesc să-l arăt, căci prea mare stima am față de el și nu doresc să-l pângăresc cu ditirambe, - care a ajutat pe o buna parte din basarabeni în mișcarea lor cu influența sa morală...

Și așa, d-le necunoscut dela „Iazul” - nu somn - ci viață au adus Ardelenii și Bucovinenii în mijlocul nostru și tot ei s'au apropiat sufletește foarte mult de noi, pentru că profesorii Ardeleni și Bucovineni au dovedit că sunt oameni capabili și muncitori, pentru că ofițerii Ardeleni și Bucovineni.

Prin cugetul lor sănatos au dovedit mai în seară că sunt oameni dar nu niște intriganti. Dacă

„nepoștiți, au venit Ardelenii și Bucovinenii la noi în Basarabia, apoi astăzi noi nu dorim ea ei să plece dela noi. E o insultă pentru Ardeleni și Bucovineni când scrii că ei au lucrat pentru interesele lor proprii; știu foarte bine că e plătit profesorul la noi și mulți domni din țară, cari vin și fac felurite speculații câștigă într'o zi mai mult decât acești muncitori într'o lună de zile.

Și iară n'ai dreptate, când scrii că Ardelenii și Bucovinenii „au luptat din toate puterile ca Basarabia să nu se unească cu România ci să rămână independentă”. La aceste rânduri eu voiu răspunde numai următoarele: Cel dintâi comitet pentru unirea Basarabiei cu România s'a organizat în Chier, unde înară o mare o parte Ardelenii și Bucovinenii; al doilea la Chișinău unde iară în frunte stăteau Ardelenii. Mai departe noi nu ne temem ca ei vor face din Basarabia un alt Ardeal; noi ne temem de politicantismul din cafenele, ne temem de destrăbălare, ne temem de sistemul de protecții care soare și cu dăno, ne temem de muncitorism, ne temem de multe și de multe albe păcate...

Notă am dori ca în anul nostru (măcar că el e mai deștept decât acela de peste Prut) să fie tot așa de deștept și muncitor și iubitor de neam cum e cel din Ardeal. Pe cei 31 (?) profesori dați-ne voie să-i judecăm noi Basarabeni. Nu știu despre ce greutăți povestii D-stra că fac ei statului și Basarabenilor (?) poate cineva de peste Prut să, dar statului (în adevăratul înțeles al acestui cuvânt) și mai cu seamă nouă Basarabenilor, nici o greutate, ei nu vor să ajute. Nu știu despre care domni din țară scrii că vin să-și jertfească toate puterile, nu pentru bucată de pâine, dar pentru a da o mână de ajutor...

Dacă scrii acestea serios, apoi te sfatuiesc să vii în vre-un oraș sau sat al Basarabiei și te vei încredința că n'ai nici cea mai mică doză de dreptate, și țărânul nostru și chiar mulți intelectuali poate să-și povestească lucruri pe cari d-ta nu le cunoști de loc...

Prin urmare, Domnilor dela Iazul, vă poftim să nu mai sămănați ură printre frații Români, ori de unde ar fi ei, ci să aduceți dacă puteți iubire pe pământul Basarabiei noastre.

Gr. Cazaculiu Deputat în Statul Țării

gure se va împetezi în conferință deodată cu situația Belgiei.

4. Chestiunile balcanice rămân deschise și se vor rezolva la conferința de pace.

5. Libertatea mărilor, desarmarea Gibraltarului, a canalului Suez și a celorlalte strâmtoări. Dreptul de folosință al stațiunilor de cărbuni.

6. Colonile se rămână cu proprietarii dinaintea războiului.

„Pestii Hirlap”, scrie: cea dintâi granată asupra tranșelor germane a fost aruncată din gura unui tun, cu calibrul 7 jum. cm. de trupa generalului Pershing. Acest tun a fost ridicat de pe front și trimis în Statele-Unite, unde se va pune în muzeul de războiu ca un lucru de mare importanță istorică. După zările franceze „tunul istoric” a vărsat 12.000 de granate și a luat parte glorioasă și în un groznic foc de baraj... Pe feavă are o spărtură, produsă de o granată germană. Încă în cea dintâi zi de luptă s'au înscris pe țevă lui cuvintele: „First shot at Huns”. Adică: „Acest tun a împușcat cel dintâi asupra Hunilor”.

Rugăm pe toți abonații noștri să se grăbească cu trimiterea abonamentului.

Cetății Acherman

Inchinare Acherman, cetate veche, De ești Crist chiar mai străveche, Tu ce'n sânu-ți ai crescut, Și'n cenuse ai prefăcut Multe popoare barbare: Fine, Goie și Avare, Scifi, Alani și Genezezi, Huni barbari cu ochii verzi, Pecenegi, Romani și Dacii, Ce luptați mai via ca dracii, Moldoveni viteji și iuți, Ageri și în lupii crunți, Turci, Bulgari și chiar Tătari, Ruși trădători și barbări, Spune nouă ce-ai văzut, Prin ce lupi ai trecut? Spune nouă de ce taci Și în pădărire zaci? Un-ți e fală din trecut? Ce-ai avut și ce-ai pierdut? Unde sunt eroii tăi Ca să te fâlești cu ei? Unde e Ștefan cel Mare, Spăina ordelor barbare? Vai! Ștefan n'are fugă mare! Vino în grabă la hotare! Să-i șalunga pe dușman, Din Hoții în plai la Liman! Fă ca Nistru să inee Pe crinice-ar vrea să încearce Să răpească de la noi Basarabia n'apoi. Ștefan dela Suceava, Nu uita că la Dumbrăva, Pe vâșmași i-ai sfârșit, La plug cu ei ai arat, Ce să meargă fără n' lumină De-al tău palos, de-al tău nune. Scodă dără din mormint! Ești Ștefan din pământ? Mă scioro la noi în țară Să lăsați după mână-afară! Că tot jură amar și grea Grosu ne-apasă de rău Și din vatră ne ridică, De la mare până la mic, Toate ce'am agonisit, Tot ce'n holde au găsit. Tot ce-aveam ei ne-au furat, Țarissara cu micșorat, Ne-am săturat de străini, Bate-i Doanina, că sunt câini!

Colonel Vasilescu Comand. Corp. V pioneri

Alimentarea Austriei

Criza alimentară în Austria nu se mai ascunde. Se discută și se critică în presă pe larg această chestie. În scopul, nu cumva s'ar găsi vre-o propunere care ar înlătura foametea amenințătoare. Mănuirea nu se mai poate aștepta dela recolta din Austria și nici din Ungaria. De Germania și nu mai vorbim. Toată atențiunea flămânzilor Austriei este acum îndreptată spre România și Ucraina. Se fac mereu socoteli cam cât se poate aduce din aceste grănare.

Până atunci, ca să satisfacă măcar și formal pe cei cari strigă pâne, comisia de aprovizionare din Viena a fixat premiile după termenul de predare al grânelor. Așa d. o. cei cari aduc grâne până la 15 Iulie capătă pe lângă prețul fixat 25 coroane în plus, până la sfârșitul lui Iulie 20 cor. până la August 15 cor. în Septembrie 10 și dela 1 Oct. până la 20 Dec. 5 cor. Această grabă se motivează cu încurajarea agriculturii.

Publicul nu vrea să corecteze adevăratul motiv, ci se revoltă contra premiilor, căci aceasta urcă simțitor prețul pâinei.

Dr. Tache Ionescu în Elveția

Zările germane scriu cu indignare că „afățătorul român” dr. Tache Ionescu, abia ajuns pe teritoriul neutral al Elveției, a profitat de prilej pentru a face propagandă împotriva Puterilor Centrale, acordând într-o singură zi nu mai puțin de 10 interviuri. Curios este că chiar un ziar german din Elveția „Neue Züricher Zeitung” publică la loc de frunte un interviu de acesta, lăudând cultura aleasă și abilitatea politică a fostului și viitorului ministru român.

După cum am anunțat, dr. Tache Ionescu se află în Lucerna pentru a lua parte la congresul naținilor subjugate.

Biblioteca Universității populare

În ziua de 20 Mai s'a deschis în mod sărbătoresc Biblioteca publică a Universității Populare din Chișinău. La matinele ținut cu acel prilej în Sala Eparhială, subsemnatul am arătat în linii generale fazele prin cari a trecut biblioteca din chestiune dela început și până la deschiderea ei.

Pentru că și cellalt public care urmărește cu interes problemele culturale ale Basarabiei, să poată cunoaște istoria celei dintâi biblioteci publice mari din Basarabia, am scotit de nevoie a stării aici mai pe larg asupra ei.

Până la 1917 în bibliotecile publice din Chișinău nu se găsea nici o singură carte românească. Puținii iubitori de cultura națională își puteau potoli setea cel mult din modesta bibliotecă a redacției Cuvânt Moldovenesc.

Până la 1917 în bibliotecile publice din Chișinău nu se găsea nici o singură carte românească. Puținii iubitori de cultura națională își puteau potoli setea cel mult din modesta bibliotecă a redacției Cuvânt Moldovenesc.

În ziua de 20 Mai s'a deschis în mod sărbătoresc Biblioteca publică a Universității Populare din Chișinău. La matinele ținut cu acel prilej în Sala Eparhială, subsemnatul am arătat în linii generale fazele prin cari a trecut biblioteca din chestiune dela început și până la deschiderea ei.

Pentru că și cellalt public care urmărește cu interes problemele culturale ale Basarabiei, să poată cunoaște istoria celei dintâi biblioteci publice mari din Basarabia, am scotit de nevoie a stării aici mai pe larg asupra ei.

Până la 1917 în bibliotecile publice din Chișinău nu se găsea nici o singură carte românească. Puținii iubitori de cultura națională își puteau potoli setea cel mult din modesta bibliotecă a redacției Cuvânt Moldovenesc.

În ziua de 20 Mai s'a deschis în mod sărbătoresc Biblioteca publică a Universității Populare din Chișinău. La matinele ținut cu acel prilej în Sala Eparhială, subsemnatul am arătat în linii generale fazele prin cari a trecut biblioteca din chestiune dela început și până la deschiderea ei.

Pentru că și cellalt public care urmărește cu interes problemele culturale ale Basarabiei, să poată cunoaște istoria celei dintâi biblioteci publice mari din Basarabia, am scotit de nevoie a stării aici mai pe larg asupra ei.

Până la 1917 în bibliotecile publice din Chișinău nu se găsea nici o singură carte românească. Puținii iubitori de cultura națională își puteau potoli setea cel mult din modesta bibliotecă a redacției Cuvânt Moldovenesc.

În ziua de 20 Mai s'a deschis în mod sărbătoresc Biblioteca publică a Universității Populare din Chișinău. La matinele ținut cu acel prilej în Sala Eparhială, subsemnatul am arătat în linii generale fazele prin cari a trecut biblioteca din chestiune dela început și până la deschiderea ei.

Pentru că și cellalt public care urmărește cu interes problemele culturale ale Basarabiei, să poată cunoaște istoria celei dintâi biblioteci publice mari din Basarabia, am scotit de nevoie a stării aici mai pe larg asupra ei.

Până la 1917 în bibliotecile publice din Chișinău nu se găsea nici o singură carte românească. Puținii iubitori de cultura națională își puteau potoli setea cel mult din modesta bibliotecă a redacției Cuvânt Moldovenesc.

camdată nici să nu ne gândim la o bibliotecă, ei să răspândim cărțile prin satele Basarabiei, printre preoți și învățători. — Până una alta, însă cărțile nu fost depuse în magaziele redacției Cuvânt Moldovenesc.

Alcătându-se la 10 Iunie Societatea culturală a Românilor din Basarabia și dobândind cu între acea, parte direct, parte prin d-l V. Tanțu, secretarul Comitetului soldaților moldoveni de pe frontul român (cu sediul în Iași) și alte daruri de cărți, printre cari întreaga bibliotecă de vreo mie de volume, a Societății pentru cultura poporului român din Iași, m'am gândit că această Societate ar fi cea mai potrivită pentru a lua asupra ei deschiderea bibliotecii.

Și fiindcă gândul de a face la Chișinău o bibliotecă mare, în care să se poată face și cercetări istorice și litere serioase, începuse să mă preocupe tot mai mult, am scotit să caut prin anticarele dela Iași, tot ce s'ar putea găsi potrivit cu acest scop și să cumpăr în contul Societății. După câteva zile de cercetări prin toate anticarele dela Iași (Șaraga, Kupperman și Barasch) am cumpărat vreo mie și șesente de cărți vechi, în partea cea mai mare de valoare istorică, plătind dela mine peste patru mii de lei și aducându-le îndată la Chișinău. Făcând cunoscut comitetului societății chestia bibliotecii, mi-am arătat părerea că societatea să închirieze un local mai mare, în care să se adăpostască bibliotecă și în care o odăcă să fie anumite bibliotecă cu cărți didactice a Asociației învățătorilor — părere care n'a intrunit însă aprobarea d-lui P. Gore, președintele Societății culturale.

Rămăsese să se caute localul pentru societate, mai ales că d. D. Semigrad și donase în acest scop suma de 1000 de ruble. Timp de mai multe săptămâni s'a căutat, pe îndelete, local, dar nu s'a putut găsi unul care să împacă toate gusturile. Unul părea prea mic, altul prea departe de centru, altul prea rece în timpul iernei, altul era în etaj în loc să fie în parter și alte da acestora. Destul că local nu s'a închiriat, dar d. P. Gore în tuțelegere cu d. R. Cioclec, au aflat că ar fi bine ca bibliotecă să se deschidă deocamdată într'o sală mică, însă curată, dela Muzeul Zemstvei. Am dus toate lazile cu cărți acolo, le-am desfacut, le-am numărat și apoi am înaintat despre toate un raport amănunțit d-lui P. Gore, spunând că ofer toate acele vreo 7600 cărți Societății și cerând ca societatea să delege 2 membri cari să le dela mine în primire dându-mi descărcarea cuvenită și restituindu-mi suma de 4106 lei cât am costat cele 1600 cărți cumpărate precum și transportul tuturor cărților până în momentul acela.

Au trecut peste trei luni de zile, fără să mi se dea vre-un răspuns și fără ca Societatea să fi luat vre-o măsură pentru catalogarea cărților.

(Va urma) O. Ghibu

TURNEUL SORBUL

Publicul care a fost la reprezentanța „Patimei”, a venit și la „Răzbu-narea”. S'a fost pe deplin răsplătit și de presă, dar mai ales de jocul admirabil al D-nei Elvira Popescu. Putem spune că publicul după ce a văzut că nu primește decât frațuri de dialoguri, și-a concentrat toată atenția în ochi și a înțeles din fiecare gest, din fiecare mișcare a acestei mari artiste ceea ce n'a putut înțelege din cuvintele ei — prea repede rostite. Nu putem în deajuns regreta împrejurările care au împiedecat atâta lume să vină și să răsplătească după cuviință acest talent. Ar fi înțeles atunci d-na E. Popescu că venirea d-sale aici n'a fost un eveniment de toate zilele și că dragostea ce și-a câștigat-o e un îndemn să mai vină, măcar pentru a primi o recompensă pentru nedreptatea ce i s'a făcut, dar de care publicul nu-i de vină.

Pentru ceilalți artiști credem că o merit că au asigurat un cadru demn D-nei Popescu, și că n'au dat nici o notă discordantă în armonia aceluși joc desăvârșit.

Regretăm însă, că organizatorii acestui turneu ce și alții n'au ținut de cuviință să respecte uzanțele față de gazetari.

A. O.

Cum vor Nemții să încheie pace?

Gazeta socialista „Vorwärts” scrie, că Germania a împărțit guvernului spaniol un program după care ar fi să se țină o conferință internațională de pace. Punctele ar fi acestea:

1. Germania nu urmărește nici anexiunii nici despăgubiri de războiu în Apuz.

2. Pacea dela Brest-Litovse și București să rămână în putere și poate fi văzută de conferință.

3. Dreptul popoarelor de a-și hotărî soarta sin-

Tunul american

„Pestii Hirlap”, scrie: cea dintâi granată asupra tranșelor germane a fost aruncată din gura unui tun, cu calibrul 7 jum. cm. de trupa generalului Pershing. Acest tun a fost ridicat de pe front și trimis în Statele-Unite, unde se va pune în muzeul de războiu ca un lucru de mare importanță istorică. După zările franceze „tunul istoric” a vărsat 12.000 de granate și a luat parte glorioasă și în un groznic foc de baraj... Pe feavă are o spărtură, produsă de o granată germană. Încă în cea dintâi zi de luptă s'au înscris pe țevă lui cuvintele: „First shot at Huns”. Adică: „Acest tun a împușcat cel dintâi asupra Hunilor”.

Rugăm pe toți abonații noștri să se grăbească cu trimiterea abonamentului.

CURSURILE DE INVATATORI

O noua Uniune a invatatorilor moldoveni?

Căţiva buni învăţători moldoveni, alături de lucrarea rusăscă a Uniunii învăţătorilor din judeţul Chişinău, au ieşit din această organizaţie şi s-au hotărât să puiе bazele unei Uniuni româneşti. Ei au făcut şi proiectul de statute, pe care l-au înaintat directorului de învăţământ.

Bine au făcut inimosii învăţători că au ieşit din vespasul ruseesc, care de acum trebuie să respicе, dar socotim că nu e nevoie să facă acum o organizaţie nouă, câtă vreme o astfel de organizaţie există încă din Aprilie 1917. Ea este Asociaţia învăţătorilor moldoveni, — aceea care a convocat cel dintâi congres învăţătoresc în Aprilie 1917, cea care a publicat revista *Şcoala moldovenească*, şi care are şi secţia, la Bălţi şi la Soroca.

Ce e drept, de o vreme încoace această Asociaţie a căm adormit, dar acesta nu e un motiv ca să se ţină la Uniune nouă, ci să se chema la viaţă Asociaţia cu atâtea greutăţi înfăntată. Căci nu e bine să se înceapă prea multe lucruri şi să rămână apoi la drumul jumătate.

Noi înţelegem ca organizaţia proiectată la Chişinău să se socotească dela început ca o secţie a Asociaţiei, cum e cea dela Bălţi şi dela Soroca, şi ne place a crede că aşa se va şi face. Secţia aceasta să cerceteze numai decât dela Ocărnuirea Asociaţiei ca să se puiе pe lucru, sau dacă nu poate, atunci să se deie în lături şi să luse pe alţii la lucru. Din *N. Neagu*, *P. Arvenit* şi ceilalţi membri ai Comitetului Asociaţiei sunt datori să cheme la viaţă nouă Asociaţia sau să limpezească altfel situaţia.

Mai la vale publicăm această

Chemare către învăţători

Bazele pe care a fost alcătuită Societatea învăţătorilor din judeţul Chişinău fiind cu totul străine de interesele de azi ale şcolii noastre naţionale pe deoparte, iar pe de altă parte ocărnuirea acelei societăţi alcătuită numai din ruşi sau rusefi-caţi, prin purtarea ei dăunătoare pentru şcoala naţională au dovedit că dămîuirea ei mai departe este o primejdie pentru şcoala în deosebire, iar pentru învăţători un organ care zilnic se silea să dovedească că învăţătorimea din judeţul Chişinău este împotriva statuirii vieţii naţionale în Basarabia. De aceea un grup de învăţători moldoveni, în urma desfăşurării vechei societăţi, doresc să înfiinţeze „Uniunea învăţătorilor moldoveni din judeţul Chişinău” pe baze naţionale.

Penru acest lucru, având hotărârea celor în drept, chemăm pe toţi învăţătorii moldoveni cu dragoste de şcoala naţională şi îndebşte de norod, la adunarea obligată ce va avea loc Sâmbătă 21 Iulie orele 5 după amiază, la Zemstva şcolară, cu care prilej se va întrîi Statutul Uniunii şi se va alege ocărnuirea.

La adunare pot lua parte numai învăţătorii moldoveni şi cei cari se simt credincioşi a lucru pentru şcoala naţională şi sunt cunoscuţi ca atari. Doritorii a lua parte la adunare se vor înscrie până Sâmbătă la amiază în lista încredinţată comisiei iniţiative cu înscrierea membrilor ce au drept a lua parte la Adunare, şi alcătuită din învăţători S. Holban, V. Pârpalac şi I. Bărcan. Inscribe-

CURSURILE DE INVATATORI

rile se fac la Cursuri. Au dreptul a se înscrie şi persoanele însemnate de astă primăvară ca candidaţi. Iată şi punctele fundamentale din programa grupului învăţătorilor moldoveni:

- Naţionalizarea deplină a şcolilor,
- Autonomia şcolii naţionale, în marginea legilor existente,
- Dreptul de iniţiativă a învăţătorilor în treburi şcolare,
- Organizarea economică a învăţătorimii.

In numele grupului de iniţiativă al învăţătorilor moldoveni
S. Holban

Dela inaugurarea tipografiei noastre

Două momente

In dorinţa lor de a-şi arăta recunoştinţa faţă de gazeta noastră, învăţătorii dela cursurile din Chişinău au alergat cu drag la serbarea de inaugurare a tipografiei noastre. Corul lor sub conducerea lectorului N. Oancea, a executat şi câteva cântări.

Sub vraja acestora, atelierul tipografic parca se prefăcuse în sala de concert. Accentele puternice ale imnului nostru *Desteptă-te Române* răsunau ca o trâmbiţă de alarmă între zidurile acestui atelier, în care timp de 20 de ani s'au tipărit sute şi mii de cărţi ruseşti, vizaşă nouă.

Prin aghiasma sfântă, prin cântările corului, prin rugăciunile preoţilor duhul cel străin de-acum a fost alungat dintre zidurile acestui locaş, şi duhul naţional a pus stăpânire definitivă pe el.

Corul învăţătorilor a mai cântat apoi frumoasa *Rugăciune* de Eminescu. Rugă-mu-ne îndurării, Luceafărului marilor...

Şi *Hora Severinului*, care a lăsat o frumoasă impresie în public.

Penru dragostea pe care ni-au arătat învăţătorii, li s'au adus vii mulţumiri.

O plăcută impresie au făcut cei 10 învăţători de peste Nistru, cari retrăsi într'un colţ al salei priveau cu o bucurie ce nu se poate spune, la ceea ce se petrecea în jurul lor. Din soaptele lor au putut prinde următoarea conversaţie: Ia te uită la Basarabeni; ei au de-ama două tipografii româneşti! De-am putea pune şi noi mâna măcar pe un colţ de tipografie, ca să ne putem lumina şi noi ca ei. Săraci fraţi fără de noroc până acum. Aveţi răbdare, căci mult a fost puţin a rămas. O să aveţi şi voi în curând tot ce vă trebuie. Dar în acest scop trebuie să lucraţi fără încetare, să vă organizaţi, să vă străngiţi cât mai tare legăturile cu ceilalţi fraţi ai noştri din toate ţările româneşti.

Dela Universitatea Populară

Sâmbătă, 14 Iulie

I. Dl. Prof. V. Haneş — I. L. Caragiale.

Viaţa sbuciuată a lui Caragiale seamănă mult cu a marelui poet M. Eminescu.

Caragiale anii din urmă ai vieţii sale îi petrecu la Berlin, dar cu toate acestea a fost un mare patriot. Caragiale ca şi Eminescu a văzut numai partea rea a naturii omeneşti. In comedii sale, prin care s'a făcut cunoscut în literatură, ridiculizează pe

orăşeni, cari pretind că au o cultură înaltă, dar de fapt toată cultura lor o numai o poială. Aşa sunt de ex. comediiile „Noaptea furtunoasă” şi „Conul Leonida”.

Caragiale a scris şi nuvele. El a scris cea mai frumoasă nuvelă psihologică în literatura românească „Făclia de Paşti”.

II. D-ra Sonda Ulubeanu: Evangelistul Ioan.

Conferenţiera, după ce ne descrie viaţa sf. evangelistului Ioan, trece la evanghelia lui, care cuprinde cele mai adânci învăţături, ceea ce ne-o simbolizează şi vulturul, care o zgrăvit totdeauna cu evangelistul Ioan.

Desvoltă apoi mai multe stihuri din evanghelia aceasta, îndeosebi partea cea din cap. I, în care se vorbeşte despre „Logos”. „La început era cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul...” şi încheie conferinţa cu cuvintele Mântuitorului despre judecata din urmă.

Luni, 16 Iulie

I. Dl. Prof. Munteanu-Rănnic: Const. Brăncoveanu.

Constantin Brăncoveanu ocupă tronul Munteniei la 1688, când puterea Turcilor începe să scadă. El este cel din urmă Domn român, fiindcă după moartea lui, Turcii ne trimit Domni străini, fanarioţi. C. Brăncoveanu a fost un Domn evlavios, iubitor de cultură, mare diplomat şi cel mai bogat dintre domniţii ţării româneşti. Numai prin dibăcia sa politică a putut să fie bine şi cu Turcii şi cu Nemţii în timpul celei mai mari duşmării între dânşii.

La sfârşitul secolului al XVII-lea se ridică în răsărit o nouă putere, a lui Petru cel Mare. Brăncoveanu încheie legături cu el ca să scape de Turci. Petru cel Mare vine cu onestă împotriva Turcilor, dar o bătută la Stanileşti (1711).

Duşmanii lui Brăncoveanu, cari voiau să-l înlăture din domnie, îl săpau necontenit la Constantinopol, arătând sultanului politica ascunsă ce o juca Brăncoveanu. În Vinerea Paştilor a anului 1714, Turcii prind pe Brăncoveanu şi-l pun la închisoare, apoi după 6 luni a fost tăiat împreună cu un ginere şi trei feciori ai săi.

Poemul „Constantin Brăncoveanu”, cunoscut tuturor să încheie cu cuvintele: „Să ştii că'm murit creştin, Brăncoveanul Constantin”.

II. Dl. prof. Iancu Nistor: Revoluţia din 1848 în ţările locuite de Români.

La 1848 revoluţia franceză cuprinde toate ţările locuite de Români afara de Basarabia. În Ardeal toată puterea administrativă era în mâna Securilor, Maghiarilor şi Saşilor, iar Românii cari erau în majoritate, erau lipsiţi de orice drept politic şi economic. În Bucovina stătea politica emanaţiei ca şi în Transilvania. În ţările române sumpăta revoluţionară a fost împărtăşită de studenţii români, cari se întorcuseră din Paris în ţară. Revoluţia nici aici nu şi-a ajuns scopul. Ar fi luat cu totul alt caracter, dacă consiliul rus de acolo nu s'ar fi amestecat în afacerile interne ale ţării.

Capii revoluţiei, atât în Muntenia cât şi în Moldova fiind exilaţi trec în Transilvania, iar de aici în Bucovina, şi încep o nouă mişcare culturală naţională.

Folosul cultural adus de revoluţia din 1848, a fost redşteptarea conştiinţei naţionale.

D. M.

Cercetaţi Restaurantul TRANSILVANIA

Situaţia Războiului

Comunicatul francez n'a putut fi înregistrat din lipsa de acumulator puternic la telegrafia fără fir din Chişinău.

Comunicat german:

Grupa prinţului Ruprecht. Active patrulări de noapte. Atacurile locale engleze în ţinutul Merris (nord de Lys) şi pe ambele părţi ale lui Ayette (sud de Arras) au fost respinse.

Grupa prinţului moştenitor. Daşmanul a atacat cu mari forţe liniile noastre noi la nord de râul Ourcq ca şi poziţiile de pe liniile păduroase la sud de Reims. Au fost respinşi cu pierderi sângeroase. Cel mai înverşunat atac a fost dat împotriva frontului Hartennes-Fere en Tardenois. Apoi atacul a fost întins mai departe până la pădurea Meniere. La sudvest de Reims înamicul a repetat de 5 ori atacurile sale între Chambrey şi Vrigny, dar a fost respins sângeros.

În Champagne la sud de Fichtelberge am alungat inamicul din câteva tranşee ocupate în 14 Iulie.

Comunicat austriac. Poc de distrugere pe frontul italian duşman, fără rezultat.

Pe frontul albanez înamicul a reînnoit atacurile sale puternice contra poziţiilor noastre la sud de malul Semeni şi înălţimele dela Moli Siloveze au fost respinse.

— Presa germană caută să motiveze în faţa poporului german alarmat, scurtarea frontului, la care au fost silii prin puternica presiune a Aliaşilor.

INFORMATIUNI

Atrogem luarea aminte a celorlor asupra articolului Sămănătorii de ură scris de colaboratorul nostru basarabean Gr. Cazacliu cu prilejul vorber nesăbuite ale ziarului „Iaşul” despre Ardeleni din Basarabia.

Dacă autorul, care s'a simţit obligat să ia apărarea Ardelenilor, a spus peate pe ici pe colo mai mult decât trebuie într'o discuţie atât de gingaşa, lucrul îşi are pe deplin explicaţia sa psihologică.

I. P. S. Arhiepiscopul Nicodem.

lipseşte din Chişinău până Luni, săptămâna viitoare, fiind dus la Huşi.

Domniea I. P. S. S. va lua parte la hirotonirea arhiepiscopului Dionisie care se va face la Iaşi, apoi cu trenul de Luni va sosi în Chişinău.

Comisia bisericească din Basarabia lucrează înaintea. Ea mai are câteva săptămâni de lucru, apoi se gândeşte să cheme adunarea episcopială, care să așeze temelia pentru noua organizare a bisericii pe baze autonome.

O problemă bisericească de cea mai mare importanţă. Sub acest titlu purtează Constantin Morariu din Bucovina, care de câţiva vreme petrece în Chişinău, cuplirea a tiparilor întru folosirea broşurii, extrasă cu înţelegerea ruseşti din revista „Luminătorii”.

În această broşură pâr. Morariu stăruie din toate puterilor pentru înfiinţarea unui Institut biblic românesc, care să tipărească şi răspândească pretutindena în ediţii eftine cărţile sfinte atât de trebuinţoase poporului nostru.

Dorim ca strigarea preotului Morariu să aibă răspunsul euivent.

Gazetele ruseşti. — Din Germania nu mai vin de câţiva vreme gazete. Aceasta din cauza grevelor şi a neorândurilor cari au cuprins întreaga Ucraina. Puţinii călători cari mai sosesc de pe acolo, spun lucruri foarte proaste. Viaţa a devenit așa de scumpă încât lumea se teme de revolte serioase.

O numire. D. Mircea Cristianu, dr. în științele economice dela Paris, a fost numit atașat comercial în Basarabia.

Du sa care de luni de zile încrează în Chişinău ca delegat al ministerului de industrie și comerț, sperăm să fie și în noua calitate de cel mai mare folos pentru viața economică și comercială a Basarabiei.

Cei cari se întorc. — Aflăm că dintre refugiații ardeleni, cari au luat hotărârea greșită de-a părăsi Moldova, bătrânul notar I. Cărlan din Vlădeni a rămas în Ploiești, unde ai noștri au fost înșiși sub carantină, în cele mai grele condiții. D-zeu să-l ierte.

Ceilalți au ajuns la Sopron, un oraș cam departe de Ardeal.

Prin urmare răbdare și credință în vâile Moldovei, fraților, căci nu mai e departe ziua biruinței.

Munca forțată rămâne în vigoare. — Oficiul guvernului, „Steagul”, desminte în mod categoric știrea despre suspendarea obligativității muncilor agricole, pe care o înregistrasem și noi din ziare.

„Un singur moment guvernul” nu s'a gândit să revină asupra unei dispozițiuni, a carei aplicare e de o atât de mare utilitate publică” — serie ograbă guvernului mai mult, pe de-a-urburse a încredințată forțată a pământurilor.

Plătim despăgubiri pentru căile noastre forate. — Intre guvern și comandamentul suprem al armatei germane de ocupație, urmează tratative pentru trecerea căilor ferate din Muntenia și Oltenia, sub administrație românească. România va plăti o despăgubire în cazul când Statul va lua din nou în exploatare întreaga rețea de drum defier.

Drumețul nu zăbovi nici aci mult și pleacă mai numărând și alt neghibo.

Apoi de aci merge mai departe, până ce ajunge ca să mai vadă aiurea și altă năzbâtie (la care nu se poate opri de răsu).

Un om legase o vacă cu tunia de gât și suindu-se pe-o șură, unde avea aruncat o leacă de fân, trăgea din răspuneri de funie, să urce vaca pe șură.

Vaca râdea cumplit, și el nu mai putea de ostenit.

— Mai omule! zise drumețul făcându-și cruce; dar ce vrei să faci?

— Ce să fac, mă n'trebi? Da nu vezi?

— Ba văd, numai nu pricep.

— Ia haranul ista, e hâmisit de foame și nu vrea nici în ruptul capului să vie după mine, sus pe iastă șură, să mănânce fân...

— Stai puțin, creștine, că spânzuri vaca! Ia fânul și-l dă jos la vacă!

— Da, nu s'a irosi?!

— Nu fii scump la țărâte și efin la fână.

Atunci omul ascultă și vaca scapă cu viață.

— Bine m'ai învățat om bun! Penru un lucru de nimica, era căi pe ce să-mi gătiu vaca!

Așa, drumețul nostru mirându-se și de această mare prostie, zise în sine: „Măia tot s'ar fi putut întâmpla să deie drobul de sare jos de pe horn; dar să cari soarele în casă cu oborocul, să arunci nucile în pod cu țapoiul și să tragi vaca pe șură la fân, n'am mai gândit!”

Apoi drumețul se întoarce acasă și petrecu lungă ai săi, pe cari-i socotea mai cu dăru, decât pe cei ce văzuse în călătoria sa.

Ș'am încălecat pe-o șea, Ș'am spus povestea așa, Ș'am încălecat pe-o roată, Ș'am spus-o toată.

Ș'am încălecat pe-o căpșună, Ș'am spus oameni buni, o mare minciună!

Și v'am spus oamenii buni, o mare minciună!

Ș'am spus-o toată, Ș'am încălecat pe-o căpșună, Ș'am spus oameni buni, o mare minciună!

Poți să-l blastămi cât le-i blestema, habar n'are țapoiul de scârba.

— Ai un oboroc?

— Da cum să n'am.

Pune nucile într'insul, ie-l pe umăr și sue-le frumuseț în pod; țapoiul e pentru paie și fân, iar nu pentru nuci.

Omul ascultă și trebuia se făcu în dată.

Din istoria literaturii române

— Ioan Creangă —

(1837-1889)

Din obștia literară dela Iași, „Junimea” făceau parte toți scriitorii mari moldoveni din acea vreme. Pe lângă poeți se aflau și prozatori. Printre aceștia din urmă se află și un bun prieten al lui Eminescu cu numele *Ion Creangă*. Acesta s'a născut la 1837, ca fiu de țaran, în satul Humulești din Moldova. A crescut și a petrecut copilăria acasă în satul său de țărani muncitori, deștepți și veseli.

Între ei și-a îmbogățit el mintea sa cu înțelepciunea popularului.

Mamă-sa era foarte iubitoare de învățătură și de aceia făcea mult la aceia ea fiul ei să umble la școală și să iasă popă.

Tatăl său se găndea mai puțin la aceasta, fiind un sărac și muncitor, care știa că în cheltuială ține învățatura din școli. După ce mântui școala primară într'un sat învecinat, Cr. trecu la seminarul din țargul Fălcieni. După mântuirea cursurilor de acolo fu silit să mai cerceteze și alte cursuri la seminarul din Socola dela Iași. După ce le mântuie este numit diacon. Fiind vesel și ștergar din fire, mai mult un om de lume, Cr. nu se prea potrivea pentru starea preotească. De aceea el își stărnă prin câteva fapte nesocotite ale sale mari nemulțumiri la mai marii săși și astfel își pierdu în curând slujba, după care nu i-a părăit prea rău.

Dat afară din popie, Creangă se făcu și învățător, învănd multă fragere de inimă pentru învățarea copiilor, pe cari li iubea mult. Dar și în școală, unde își făcu slujba cu mare iscusință, nu rămase mult. Dat afară și din această slujbă, Cr. se văzu pe drumuri și ca să poată trăi se făcu negustor de mărunțșuri.

Abia când veni la ministerul de in-

strucție (școale) Titu Maiorescu, care îl cunoștea bine dela „Junimea”, Cr. capătă din nou slujba de învățător. Cr. a scris și foarte bune cărți de școală, între ele „Învățătorul copiilor” o carte care a fost întrebunțată mai multe zeci de ani în școlile din România.

Viața lui Creangă este, după cum vedem, foarte simplă, adică cu puține întâmplări mari. El nu și-a câștigat ca alții învățătura mare prin școli străine. Nu cunoștea nici o limbă sau literatură străină. N'a umbat prin țări străine, ba nici pe a sa n'o cunoștea bine. Era cu alte cuvinte un țaran mai învățat, mai cu minte, îmbrăcat în straie nemțești.

Și poate de aceia, că mintea și inima sa n'au fost atinse de nimic străin a fost cel mai însemnat scriitor popular, din câți am avut noi. Nici un altul n'a cunoscut așa de bine firea sufletul, viața și limba țaranului român ca Creangă; maicuasă limba sa e plină de farmec.

El ar putea fi asemănat numai cu Anton Pann, dar acesta trăind la oraș, nu cunoștea așa de bine pe țaranul român și nici nu avea talentul lui Creangă. Nici limba lui nu este așa de curată de cuvinte străine și nouă ca cea a lui Creangă.

Prin felul de a judeca pe țaranul român și literatura lui Cr. se înrudea mult cu Eminescu, cu care a și trăit în strânsă prietenie până la moartea sa, întâmplată în același an în care a murit Eminescu.

Dela Creangă, ca și dela Eminescu, ne-au rămas puține scrieri, cari s'au tipărit în volum abia după moartea lui. O parte din ele a apărut, când

trăia el, în revista „Convorbiri literare” din Iași. Scrierile sale se împărțesc în: I. Amintiri din copilărie, II. Anecdote și III. Povești. Amintirile sânt cele mai frumoase și fără păreche în literatura românească pentru seninătatea, cu care au fost scrise. Anecdotele sunt povești parte auzite, parte închipuite de el și de cuprins istoric. Poveștile în sfârșit sunt culese din gura poporului, dar nu scrise din cuvânt în cuvânt, ci prefăcute după captul autorului într'un mod original și artistic.

E. Ghibu

POVESTE

(Prostia omenească)

A fost odată, când a fost; că dacă n'ar fi fost, nu s'ar povesti.

Noi nu suntem de pe când poveștile, ci suntem mai dincoace cu v'o două-trei zile! de pe când se potcovea puținele cu nouăzeci și nouă de oca de fier la un picior și tot i se părea că-i ușor.

Ci-ă era odată un om însurat, și omul acela trăia la un loc cu soacră-sa. Nevasta lui care avea copil de față, era cam proastă; dar și soacră-sa nu era tocmai hătră. Întruna din zile, omul nostru iesse de-acasă după treburi, ca fiecare om. Nevasta lui după ce și scaldă copilul, îl înfășă și-i dăte față, îl puse în albă lângă sobă, căci era iarnă; apoi îl legănă și-l demierdă, până ce-l adormi. După ce-l adormi stătu ea puțin pe gânduri, ș'apoi începu a se boci, cât îi luagura: Aulio! copilășul meu, copilășul meu!

Mama ei care tocea după horn, cuprinsă de spaimă, svârți fusul din mână și furcă din brau cât colo, și sărind fără sine, o întrebă cu spaimă:

— Ce ai, draga mamei, ce-ți este?!

— Mamă, mamă! copilul meu are să moară.

— Când și cum?

— Iată cum: vezi drobul cel de sare de pe horn?

— Îl văd. Și?...

— De s'a sui mâța, are să-l frân-tească drept în capul copilului, și să m'i-l omoare!

— Vai de mine și de mine, că bine zici fata mea; se vede că i s'a sfârșit mititelului zile!

Și cu ochii pironiți la drobul de sare de pe horn și cu mâinile înclătăte, de par-că le legase cineva, începură a-l boci amândouă ca niște snințite de clootia casa. Pe când se slujeau ele, cum va spun, numai iacă și tatăl copilului intră pe ușă, fiamând și necăjit ca vai de el.

— Ce este, ce a găsit, nebulelor?

Atunci ele viindu-și puțin în sine, începură a-și șterge lacrimile și a-i povesti cu mare jale despre întâmplarea neîntâmplată...

Omul, după ce le ascultă, zise cu mirare: Bre! mulți proști am văzut în viața mea, dar ca voi n'am mai văzut. Măăă... duc în toată lumea! Și de-oiu găsi mai proști de cât voi, m'oiu mai întoarce acasă; iară de nu, ba.

Așa zicând, oftă din greu, ieși din casă, fără să-și iete ziua bună, și plecă supărat și amarât ca vai de om!

Și mergând el bezmetic, fără să știe unde se duce, două o bucată de vreme, oprindu-se într'un loc, i se întâmplă iar să vadă ceva, ce nu mai văzuse: un om făcea un oboroc desert cu gura spre soare, apoi răpede-l înșfăca și intra cu dansul într'un bordeiu; pe urmă iar ieșea, îl puneu iz cu gura la soare, și tot așa făcea...

Drumețul nostru nedumerit se opră și zise:

— Eună ziua, om bun!

— Mulțumesc dumitale, prietene!

— Dar ce faci aici?

— La mă trudece de vre-o două-trei zile să car copitul ista de soare în bordeiu, ca să am lumină și nici că-l pot.

— Bre! ce trude, zise drumețul. N'ai vr'un topor la îndemână?

— Ba am.